

ТАНИЛЦУУЛГА

*“Газрын тухай хуульд нэмэлт,
өөрчлөлт оруулах тухай”
Хуулийн төслийн талаар*

Хөдөө аж ахуйн газар нь манай орны газар ашиглалтын уламжлалтай холбоотойгоор газрын нэгдмэл сангийн дийлэнхи хэсгийг эзлэх боловч сүүлийн жилүүдэд гарч буй газар ашиглалтын хэлбэр, зориулалт нэмэгдэж байгаатай уялдан түүний хэмжээ ялангуяа бэлчээрийн талбайн хэмжээ байнга буурсаар байна. Манай орны хөдөө аж ахуйн газрын хэмжээ сүүлийн 50 гаруй жилийн хугацаанд ойролцоогоор 15.0 орчим сая.га-аар буурсан байна. Хөдөө аж ахуйн газар нь байгалийн унаган төрх байдал, нөөц чавахнараа харилцан адилгүй тул хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлд гүйцэтгэх үүргээр нь бэлчээрийн газар, тариалангийн газар, хадлангийн газар, хөдөө аж ахуйн барилга байгууламжийн дэвсгэр газар гэж хуваагддаг.

Хөдөө аж ахуйн зориулалтай 119,254,221 га талбай байгаагаас бэлчээрийн талбай 116,627,574 га /97%/, хадлангийн талбай 634,505 га /0,0005%/, тариалангийн талбай 1,171,512 га /0,009%/, атаршсан газар 238,832 га /0,002%/, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 106,339 га, ашиглалт муутай газар 475,456 га /0,003%/, байна.

Газрын нэгдмэл сангийн 2021 оны улсын нэгдсэн тайланд дурдсанаар улсын хэмжээнд 80,033 га талбай бүхий өвөлжөө, хаваржааны газрыг 137,914 иргэн эзэмшиж байна.

Тариаланд ашиглаж буй нийт талбайн хөрсний 36.2 хувь нь элсэнцэр, 53.0 хувь нь хөнгөн шавранцар механик бүрэлдэхүүнтэй байна. Хөнгөн механик бүрэлдэхүүнтэй хөрсөнд газар тариалангийн үйлдвэрлэл эрхлэхдээ хөрс хамгаалах технологийг иж бүрэн хэрэгжүүлээгүйгээс элэгдэж эвдрэлд тариалангийн газрын хөрсний ялзмаг агуулалт нийтдээ ядуу бөгөөд хөрсний элэгдэл эвдрэлд нэрвэгдсэнээр ялзмаг агуулалтынхаа 7.2-39.4 хувийг алдсан байна.

Бэлчээрийн мониторингийн 2016 оны мэдээллээр, мониторингийн бүх цэгийн 42 хувь нь төлөв байдлын хувьд “соргог” буюу “талхлагдаагүй”, 13,5 хувь нь сул, 21,1 хувь нь дунд зэрэг, 12,8 хувь хүчтэй талхлагдсан, харин 1,3 хувь нь сэргэлтгүй талхлагдсан бөгөөд тайлангийн суурь он буюу 2014 оныхтой харьцуулбал, бэлчээрийн талхлагдлын түвшин сүүлийн 2 жил өссөн дүнтэй, талхлагдаагүй болон сул талхлагдсан гэж ангилагдсан цэгийн тоо 10 хувь буурч, хүчтэй болон сэргэлтгүй талхлагдсан цэг 4,3-5,9 хувиар тус тус нэмэгдсэн гэж тогтоогджээ.

2002 онд батлагдсан Газрын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд “Иргэнд гэр бүлийнх нь хамтын хэрэгцээнд зориулан хувийн гэр, орон сууцны хашаа барих зориулалтаар 0,07 га-гаас илүүгүй, хүнсний ногоо, жимс, жимсгэнэ, таримал ургамал тарих зориулалтаар 0,1 га-гаас илүүгүй газар үнэ төлбөргүй эзэмшүүлж болно”, “Багийн иргэдийн нийтийн хурлын санал, сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн

хурлын шийдвэрийг үндэслэн, тариалангийн газрыг газар тариалангийн салбарт олон жил тогтвортой ажилласан иргэнд гэр бүлийнх нь хамтын хэрэгцээнд зориулан Засгийн газраас тогтоосон журмын дагуу давуу эрхээр эзэмшүүлж болно. Нэг иргэнд давуу эрхээр эзэмшүүлэх тариалангийн газрын хэмжээ нь үр тарианы зориулалтаар 100 га хүртэл, төмс, хүнсний ногооны зориулалтаар 5 га хүртэл байна” гэж тус тус заасан байдаг.

Дээрх хуулийн заалтаас үзэхэд иргэнд төмс, хүнсний ногоо, таримал ургамалын зориулалтаар олгогдох газрын хэмжээ 0,1 га-гаас илүүгүй байх бөгөөд зөвхөн газар тариалангийн салбарт олон жил тогтвортой ажилласан иргэн 0,1 га-гаас илүү хэмжээгээр үнэ төлбөргүй газар эзэмших эрхтэй байна. Өөрөөр хэлбэл иргэн газар тариалангийн салбарт олон жил тогтвортой ажиллагаагүй бол 0,1 га-гаас илүү хэмжээгээр газар үнэ төлбөргүй эзэмших эрхгүй юм.

Мөн Тариалангийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.5 дах хэсэгт заасны дагуу атар газрыг тариалангийн зориулалтаар эзэмшүүлэх, ашиглуулахыг хориглосон тул сум, орон нутгийн иргэдэд төмс, хүнсний ногоо, таримал ургамал тарих зориулалтаар эзэмшүүлэх эрх зүйн зохицуулалт нь учир дутагдалтай байна.

Хөдөө аж ахуйн газрын ашиглалт, хамгаалалтыг сайжруулах, бэлчээрийн доройтол, хүнсний аюулгүй байдал, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх, иргэдийн амьдралын түвшинг сайжруулахын тулд энэхүү хуулийн төслийг боловсрууллаа.

2022 оны 07 дугаар сарын 20-ны өдрөөс 7 дугаар сарын 27-ны өдрүүдэд нийт 7 хоногийн хугацаанд томилолт аван өөрийн сонгогдсон тойрог болох Булган аймгийн 9 сум, 1 тосгонд ажиллан сумын өрхүүдээр нийт 10 удаагийн уулзалт хийж, 800 гаруй иргэд, сонгогчидтой уулзан саналыг авч, Үндсэн хуульд оруулах нэмэлт, өөрчлөлтийн тухай танилцуулж, хэлэлцүүлэг зохион байгууллаа.

Хэлэлцүүлгийн хүрээнд нийт 10 сумын 800 гаруй иргэдийн 60 хувь нь Газрын хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийг дэмжсэн байна

2022 оны 11 дүгээр сарын 07-ны өдөр D.Parliament.mn сайтаар хуулийн төсөлд олон нийтээс санал авсан бөгөөд санал ирээгүй болно. Хуулийн төсөл батлагдсанаар зардал гарахгүй гэж үзэж байна.

---oOo---